

SPARTACUS.

MAANDSCHRIFT

voor de

Revolutionnair Socialistische

Arbeidersbeweging.

Februari 1945.

Uitgegeven door de Communistenbond
"SPARTACUS".

Minimumprijs
Fl. 0.25.

I N H O U D .

BESCHOUWINGEN OVER DE SITUATIE:

I. Het kapitaal en de "vrije" arbeid	Pag. 1.
II. De arbeidersklasse en het nieuwe fascisme	Pag. 10.
DE VERANDERINGEN IN DE OPVATTINGEN OMTRENT DE GEORGANISEERDE KLASSE . .	pag. 17.

BESCHOUWINGEN OVER DE SITUATIE.

I. Het kapitaal en de "vrije" arbeid.

In onze beschouwingen over de situatie, die in ons vorig nummer (Januari 1945) verschenen, trachtten wij een overzicht te geven van de meest typerende verschijnselen van het economische leven in de laatste jaren. Hierbij kwamen wij tot de conclusie, dat er geen p r i n - c i p i e e l verschil bestaat tussen de oorlogseconomie en de zgn. vredeseconomie, welke laatste de burgerlijke pers en literatuur bij voorkeur als de normale toestand voorstelt. De organisatievormen van de economie, die rechtstreeks door de kapitalistische staat geleid wordt, en de materiële inhoud van deze economie zijn geenszins een r e s u l t a a t van de oorlog, maar waren reeds in de voor-oorlogse tijd het voornaamste verschijnsel hiervan. In dit verband is de oorlog niet de oorzaak, maar het gevolg, waarbij natuurlijk moet worden opgemerkt, dat ieder maatschappelijk resultaat ook wederom uitgangspunt en oorzaak van verdere ontwikkeling is.

Iedere marxistische ontleding van economische verhoudingen moet uitgaan van de tegenstelling tussen kapitaal en arbeid. Want deze tegenstelling beheerst als oorzaak alle verschijnselen op maatschappelijk en dus natuurlijk ook op economisch gebied. Reeds herhaaldelijk hebben wij erop gewezen, dat sinds ongeveer dertig jaren het kapitalistische systeem in zijn geheel in een algemene crisistoestand verkeert. Het is vanzelfsprekend, dat het

begin van deze algemene crisis niet nauwkeurig kan bepaald worden. Zoals overal in het maatschappelijk leven zien wij ook hier een ontwikkelingsproces, dat in zijn beginstadium bijna onopgemerkt is, waarvan de symptomen dan steeds talrijker worden en dat dan tenslotte door iedereen gezien en gevoeld wordt en het gehele systeem onder zijn invloed brengt. Wij kunnen niet zeggen, wanneer eigenlijk voor de eerste keer van een algemene crisis van het kapitalistische systeem kon worden gesproken. Maar zonder twijfel was het uitbreken van de eerste wereldoorlog een ondubbelzinnig symptoom ervoor, dat het imperialisme meende, aan de algemene crisis van zijn economisch stelsel slechts door het middel van een oorlog het hoofd te kunnen bieden.

De algemene crisis is een permanente toestand geworden. Ze vormt de achtergrond, waarvoor zich de kringloop van de kapitalistische productie en reproductie afspeelt. In deze kringloop van productie en reproductie voltrekt zich tevens de kringloop van de conjunctuur. (De kringloop van de conjunctuur en de kringloop van productie en reproductie zijn slechts twee kanten van hetzelfde proces.) De conjunctuurcyclus vertoont echter belangrijke verschillen in de tegenwoordige periode, wanneer wij hem vergelijken met het wisselspel van hoge conjunctuur, depressie en crisis (bedoeld is hier de eigenlijke kringloop- of cyclische crisis) van de tijd van de vrije concurrentie, die aan het tegenwoordige monopolie-kapitalisme voorafging. Ook nu nog onderscheiden wij perioden van hoge conjunctuur, van depressie en van de eigenlijke cyclische crisis. Maar voor de achtergrond van

de algemene crisis van het systeem zelf betekent de hoge conjunctuur nog slechts een betrekkelijk korte en ook niet algehele stabilisering van de kapitalistische productie; de depressie is nu een periode, waarin de ineens stortingen van de eigenlijke cyclische crisis zich reeds duidelijk vertonen en het gehele economische leven verlammen; de eigenlijke cyclische crisis tenslotte doet de werkloosheid groeien tot legers van miljoenen, vernietigt producten en productiemiddelen in een omvang, die zelfs in de zwaarste crisissen uit de tijd van de vrije concurrentie niet bekend was.

We moeten ons deze samenhang steeds weer voor ogen houden, om de betekenis van de tegenwoordige tweede wereldoorlog binnen het kader van de algemene crisis van het kapitalistische systeem werkelijk te kunnen begrijpen. De verschillende afzonderlijke problemen, waarmee wij ons nu en in de toekomst zullen moeten bezig houden, moeten alle in verband hiermede gezien worden.

Wanneer wij het verloop van een economische crisis gadeslaan, dan kunnen wij ook nu binnen het kader van de algemene crisis van het systeem, en juist nu, vaststellen, dat de opvattingen van Karl Marx ten aanzien van de kapitalistische crisis bevestigd wordt. Volgens deze opvatting moet de kapitalistische wijze van productie steeds opnieuw de crisis produceren. En waarom? Omdat het in het wezen van deze productie ligt, dat de ontwikkeling der warenproductie niet dient de algemene behoeften. Het enige motief van de kapitalistische warenproductie is de voortdurende verhoging van de winstmassa, die de bezitters van de productiemiddelen zich door de productie van meerwaarde toeëigenen. Geen

kapitalistische economie, onder welke naam en in welke bedrijfsvorm ze ook geleid wordt, kan zich aan deze dwang onttrekken. Het motief, de winst-massa permanent te vergroten, heeft tot onvermijdelijk gevolg, dat de productiemiddelen, d.w.z. de machines, de fabrieksinstallaties, de grondstoffen enz. in een snel tempo toenemen, in een sneller tempo dan het aantal van de tewerkgestelde arbeiders en dan de arbeidslonen, die aan de arbeiders moeten uitbetaald worden. Een betrekkelijk steeds kleiner aantal arbeiders (betrekkelijk kleiner in vergelijking met het totale kapitaal, dat belegd wordt) moet een steeds grotere opeenhoping van productiemiddelen door hun arbeidskracht bewegen en een steeds grotere winst-massa produceren. En dit kan alleen daarom gebeuren, omdat de uitbuiting van de arbeiders steeds groter wordt. Steeds betere en vlugger werkende machines, de lopende band, de meest meedogenloze intensivering en rationalisering van het arbeidsproces maken het mogelijk, dat - zelfs bij verminderde arbeidstijd - een steeds groter gedeelte van de arbeidsdag voor de productie van meerwaarde dient. Dit betekent, dat de arbeiders de waarde van hun bestaansmiddelen, die hun leven, voortplanting, opleiding en ontwikkeling etc. dienen, in een steeds korter gedeelte van de arbeidsdag produceren. De ondernemers spreken dan ervan, dat de arbeiders hun loon steeds vlugger verdienen. Het overige gedeelte van de arbeidsdag wordt thans uitsluitend aan de productie van meerwaarde besteed. De meerwaarde valt zonder onderscheid aan den ondernemer toe. En hierbij doet zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat ondanks toenemende uitbuiting van de arbeid (Karl Marx noemt dit ook het groeiende percentage van meerwaarde),

dat ondanks toenemende meerwaarde - en dus ook winstmassa, het winst p e r c e n t a g e , d.w.z. de rentevoet van een bepaald belegd kapitaal, daalt. En dit dalen is steeds opnieuw het motief voor het beleggen van nog meer kapitaal in de productie, teneinde de winst m a s s a te verhogen. Op deze manier ontstaat de crisis in het productieproces zelf.

Wij begrijpen nu, dat de algemene crisis en de met haar in verband staande structuurverandering van de kapitalistische productie niet zonder een diepgaande invloed op de productie van meerwaarde kan gebleven zijn. Tegenover de permanente aanwezigheid van vele miljoenen werklozen, wier getal tijdens de eigenlijke cyclische crisis nog vermenigvuldigd wordt, kan het kapitalisme niet dadenloos blijven en moet het een bepaalde gedragslijn ten aanzien van de nog werkende en ook de niet meer werkende arbeiders volgen. Het voornaamste verschijnsel in dit verband is de feitelijke opheffing van de "vrije" arbeid.

Het moet ons duidelijk zijn, dat de opheffing van de "vrije" arbeid een onvermijdelijk gevolg van de structurele verandering van de kapitalistische productiewijze is en zodoende van de algemene crisis van het systeem. Het is vooral daarom noodzakelijk dit vast te stellen, omdat niet alleen van officieel burgerlijke, maar ook van zgn. socialistische kant steeds weer beweerd wordt, dat de militarisering van de arbeid onder toezicht en dwang van de staat reeds een stap in de richting van het socialisme was. Hierbij bestaat er geen verschil tussen "democraten" en fascistten. Alle moderne dwangorganisaties van de arbeid zoals het arbeidsfront, de arbeidsdienst, de burger-dienstplicht (ook in Engeland

en Amerika), de werkverschaffing en vooral ook alle militaire en halfmilitaire organisaties zoals de organisatie Todt, het NSKK enz. zijn producten van de algemene crisis van het kapitalistische systeem. In de burgerlijke democratische en fascistische propaganda worden zij natuurlijk als eredienst aan het vaderland en onder andere onnozele frazes voorgesteld.

Waarom, zo moeten wij vragen, is het kapitalisme gedwongen, de "vrije" arbeid meer en meer te beperken en tenslotte op te heffen? Tijdens de algemene crisis, die in de oorlog geen verzachting, maar slechts een nog verder gaande verscherping ondergaat, worden productiemiddelen van allerlei soort in massale omvang vernietigd. Fabriekssteden gaan onder, mijnen worden onder water gezet of op andere manier onbruikbaar gemaakt, miljoenen tonnen van schepen liggen op de bodem van de zee, akkers en plantages van hele landen worden verwoest, in het kort: bijna de gehele goederenproductie van het Europese vaste land en een niet onbelangrijk gedeelte van de Aziatische olie-, rubber- en tinproductie enz. zijn voor jaren geruineerd. Tegenover deze reusachtige vernietiging staat - in een schijnbaar onbegrijpelijke tegenstelling - een niet minder gigantische toename van de productieve krachten. Maar deze toename dient bijna uitsluitend de voortbrenging van oorlogsmateriaal. De in de bewapeningsindustrie en in haar hulp-industrieën geproduceerde waren hebben echter slechts één bestemming: zij moeten vernietigen, en betekenen daarom, naarmate hun massa groeit, een des te diepere onderbreking van de zgn. normale kringloop van de kapitalistische productie en reproductie.

Het kapitaal moet winst opleveren, anders kan het niet leven. En teneinde winst te produceren, moet het de arbeiders uren laten produceren, die als dragers van waarde en dus ook van meerwaarde voor de bezitters van de productiemiddelen het belegde kapitaal plus winst moeten inbrengen. Wat kan het kapitaal doen, wanneer bijna de gehele kapitalistische productie in een dagelijks groeiende omvang en des te intensiever, naarmate haar kracht toeneemt, de grondslagen van de kapitalistische warenproductie ondermijnt en tenslotte vernietigt?

Het kapitaal kan onder deze omstandigheden aan de arbeiders, die in de bewapeningsindustrie d.w.z. in de alle andere overheersende industrie van het monopolie werken, geen "normale" lonen meer betalen. Want het kapitaal kan, om te beginnen op het Europese vaste land, slechts een zeer beperkte hoeveelheid levensmiddelen aan de arbeiders ter beschikking stellen, slechts zeer schamele kleding en uitermate primitieve huisvesting. Deze toestand begon in de kapitalistisch zwakste landen, maar hij verspreidt zich tegenwoordig over het gehele continent en zal tenslotte, zij het ook met verschillende hevigheid, alle kapitalistische landen aantasten. Het kapitalisme kan het proletariaat, en straks ook alle andere bezitloze lagen, niet meer voeden, maar nog slechts doden, doden met de wapenen, die de ongeremde maatschappelijke arbeidskracht onder het commando van het kapitaal in overvloed produceert.

Onder de dwang, de winstmassa door steeds geweldiger opeenhoping van productiemiddelen te vergroten en tegelijkertijd de uitbuiting van de arbeid gestadig te verhogen, brengt het kapitaal,

zoals we gezien hebben, in het productieproces zelf de zgn. kringlooperisis voort. In de tweede imperialistische wereldoorlog, die in het teken van de algemene crisis van het kapitalisme staat, is een toestand bereikt, waarin het niet meer daarom gaat, algemeen, d.w.z. meer of minder op alle gebieden der economie, de massa van de productiemiddelen te vergroten en het voor loonbetalingen beschikbare kapitaal (ondanks toenemende uitbuiting van de arbeid) in een langzamer tempo te verhogen. De verplaatsing van de kapitalistische productie-energie naar de bewapeningsindustrie, dus naar de productie van waren, die geen normale circulatie ondergaan en dus ook niet tot normale productie leiden, maar die de productie van voor het leven onmisbare goederen vernielen, dwingt het kapitaal tot een volledige verandering van zijn productiewijze. De installaties van de industrie van consumptiemiddelen krimpen gestadig in of vergaan in puin en as. De landbouw bezwijkt door roofbouw en schulden. Alle productie- en uitvindingskracht wordt geconcentreerd op de productie van voor de oorlog en de vernieling noodzakelijke waren. Het gebruik en verbruik van deze waren betekent dood en verderf, maar hun productie vereist arbeidskracht. De betaling, die aan deze arbeidskracht toegestaan wordt, kan slechts in die omvang geschieden, waarin de maatschappij levensmiddelen produceert. De betaling moet dus beperkt worden, naarmate de voortbrenging van levensmiddelen inkrimpt.

Een op deze manier producerende maatschappij biedt geen ruimte voor "vrije" arbeid. Ze heeft geen plaats voor de "vrije" arbeider, die zijn arbeidskracht aan de bestbetalende werkgever wil

verkopen. Een dergelijke maatschappij kan slechts een gecommandeerde economie en een gecommandeerde arbeid toelaten. Zij heeft een bestaansminimum te bieden, dat gestadig daalt en tijdens een bepaalde periode weliswaar nog graduële verschillen vertoont (hetzij wij ons in een overwinnend of in een overwonnen land, hetzij in Europa of in Amerika bevinden), maar in principe overeenstemt met de levensvoorwaarden, die aan arbeidssoldaten in barakkensteden kunnen worden aangeboden.

In deze periode van het kapitalisme verdwijnt niet allen de "vrije" arbeid, maar ook de vroeger bekende soort van werkloosheid. Want de gehele bevolking, die werken kan, staat in de dienst van de totale oorlog, die het kapitaal tegen de arbeid voort. In dit verband bestaan er haast geen leeftijds grenzen meer. Legercorpsen van geuniformeerde kinderen werken aan de vestingwerken. Vrouwen staan in actieve krijgsdienst. De toelating tot het hogere onderwijs wordt afhankelijk gemaakt van de vervulling van de arbeidsdienstplicht. De president van de "meest vrije" republiek kondigt de algemene burgerdienstplicht aan. Engeland heeft deze dienstplicht sinds het begin van de oorlog voor mannen en vrouwen zonder onderscheid. In de Zuidelijke provincies van Nederland wordt openlijk gedreigd, de bevolking tot het presteren van werkzaamheden en burgerlijke diensten te dwingen. Deze verschijnselen blijven niet tot de oorlog beperkt. Ook voor de tijd ná de oorlog zal de militarisering van de arbeid de overheersende vorm van de exploitatie van de menselijke werkkrachten zijn. Van loonpolitiek kan geen sprake meer zijn. Want de normale toestand is niet meer een loontarief op grond van een overeenkomst tussen werkgevers en werknemers en ook niet meer een tarief van steunuitkeringen

voor het geval van werkloosheid. Normaal voor de overgrote meerderheid van de werkende mensen is de door de staat vastgestelde soldij, waarvoor op het moment nog verschillende namen, zoals werklozensteun en dergelijke, gebruikelijk zijn. Maar in waarheid gaat het alleen nog om soldij, om zakgeld en een compensatie in natura. Wij kennen reeds deze compensatie in natura in de vorm van aardappelen en suikerbieten en van andere voedzame levensmiddelen. De kwaliteit en de hoeveelheid hiervan zal waarschijnlijk nog veranderen, naar de slechtere of later naar de betere kant. Maar de normale toestand zal het leven in arbeidskazernen en kampen, de compensatie in natura en de soldij zijn, de arbeid als georganiseerde dienst en in gesloten verband.

De militarisering van de arbeid betekent echter niet alleen een verdere stap naar de uiterlijke uniformering van de arbeidersklasse, maar ook naar haar materiële en geestelijke gelijkschakeling. Zij, de kapitalisten, bedoelen de gelijkschakeling met de belangen van het kapitaal. Maar zij bereiken op den duur slechts de gelijkschakeling van het leven en van de belangen van de arbeiders in alle landen der aarde. Ook in dit stadium graaft het kapitalisme zijn eigen graf.

-o-o-

II. De arbeidersklasse en het nieuwe fascisme.

Als we de vorige maand ons artikel begonnen met te zeggen, dat er geen sprake van kan zijn, dat de arbeiders geen politieke invloed op de gang van de oorlog hebben uitgeoefend, dan wil dit niet zeggen, dat ze in het geheel geen in-

vloed op de gang van zaken hadden. Ze hadden niet - en hebben nog niet - een stem, die haar invloed kan doen gelden. Ze hadden geen mogelijkheid, om in het openbaar te spreken, en ze hadden geen organisatie - zeker niet in Duitsland en de door deze macht bezette gebieden - die voor de arbeiders kon spreken. In Engeland en Amerika, waar wel arbeidersorganisaties bleven bestaan, heeft de leiding dezer organisaties zonder mankeren de oorlogspolitiek der bezittende klasse gevoerd, en de arbeiders zelf waren niet bij machte, om daar verandering in te brengen. Dus ook daar was de stem der arbeidersklasse uitgeschakeld.

Maar toch boden de arbeiders verzet tegen de ontzettende druk, die door de oorlog van het kapitaal op hen werd gelegd. Dit verzet kon in Amerika en Engeland zelfs de vorm van kleine en grote, ja zelfs van massale stakingen aannemen. Dit waren natuurlijk wilde stakingen; ongeoorloofd, tegen de wil van de regeringen en ook van de leiding der arbeidersorganisaties in. Door hun actie brachten de arbeiders hun stem tot uiting. Dat is ook de enige en natuurlijke weg, als er geen andere mogelijkheid is. Het is het begin, om uit de diepe poel van machteloosheid naar boven te komen. Want zulke acties zijn niet denkbaar zonder zelforganisatie, ze maken een begin met het verbinden van eigen krachten.

In de door Duitsland bezette gebieden liep het verzet der arbeiders samen met het verzet van alle groepen der bevolking, die door de verschrikkingen van het nationaal-socialistische bewind getroffen werden. Zo hadden we in Amsterdam en omstreken het schitterende voorbeeld van de algemene staking, toen de bloedterreur

tegen de joden begon. Ook in Denemarken en andere bezette gebieden waren soortgelijke acties, die zich verzetten tegen de terreur der bezetters en waarmee nagenoeg de hele bevolking sympatiseerde. Het kon daarbij echter niet tot een begin van organisatie komen. Want, nadat de algemene verontwaardiging over de gruwelen, voornamelijk tegenover de armste joden, langs deze weg tot uiting kwam, zakte de actie na twee dagen ineen. Dat was niet het gevolg van te weinig inzicht bij de arbeiders. De stakers, die toen door de Amsterdamse volkswijken demonstreerden onder de leuze: "Vandaag de joden - morgen zijn wij aan de beurt", doorzagen de toestand heel goed. Het ineenzakken der actie zonder noemenswaardig resultaat was een gevolg van de wanverhouding in krachten. Een tegenstander, die bij machte is, om de weerloze bevolking van hele steden letterlijk te vernietigen, gaat niet voor een demonstratieve staking opzij. Zodoende kon het niet tot een organisatie van de actie komen, tot een verbinding van de krachten der arbeiders.

De macht, die het openlijk verzet der arbeiders in de bezette gebieden onmogelijk maakt, drukt het verzet der arbeiders in Duitsland zelf nog meer omlaag. Daar was de strijd tegen de almachtige nationaal-socialistische staatsorganisatie reeds voor 1933 verloren en de nog strijdbare elementen werden na 1933 in concentratiekampen opgesloten. Het onmogelijk-maken van elke zichtbare strijd is daar zo ver doorgezet, dat ook de 10 tot 12 miljoen dwangarbeiders uit de bezette gebieden - waarvan men toch zeker niet kan zeggen, dat ze onder de indruk van de nazi-propaganda zijn gekomen -

geen verandering daarin konden brengen.

Toch is ook daar het verzet niet gedood. Het is alleen van de openlijke strijd naar de stille sabotage en het vertragen van het arbeidstempo verplaatst. Uit onnoemelijk veel verhalen van arbeiders met verlof uit Duitsland blijkt dit overduidelijk. Het is hierbij duidelijk gebleken, dat het de fascistische heersers niet gelukt is, na hun de openlijke strijdmogelijkheden ontnomen te hebben, ook nog de stille verzetsgeest te doden. En het zal in de toekomst nog blijken, dat dit wel degelijk van invloed op de gang van de oorlog geweest is. Maar het is niet meer dan lijdelijk verzet, een niet ten volle laten slagen van de opzet van de politiek der heersende klasse. Aangezien de heersende klassen onderling een strijd op leven en dood om het monopolie van de macht, om de wereldheerschappij voeren, bewerkt dit lijdelijk verzet tenslotte de ondergang van de heersende klasse zelf. Een daadwerkelijk ingrijpen van de arbeiders in de gang van zaken is het niet en het dringt de politiek van de heersende klasse niet terug. Het lijdelijk verzet brengt geen verandering in een toestand, die gekenmerkt wordt door de nachteloosheid van de arbeidersklasse, en toch blijven hierin de krachten leven, waaruit nieuwe strijd moet voortkomen.

De arbeidersklasse is ten ondergang gedoemd, als ze niet meer bij machte is, om voor haar bestaan te strijden. Dat is de grote les, die de geschiedenis van de Duitse arbeidersklasse onder nazi-terreur ons gegeven heeft. De arbeiders worden er onder verpletterd: ze worden in hun woonhuizen of in de fabrieken letterlijk onder de ruinhopen bedolven, of aan de fronten door grachten in stukken geeten. Er is geen einde aan.

En wat de arbeiders in Duitsland en in de door zijn machtsapparaat bezette gebieden nu ondervinden, staat ons in de toekomst opnieuw te wachten.

Na de verschrikkingen van de nazi-terreur wacht ons de opbouw onder "centraal, sterk staatsgezag", de voorbereidende stap voor de aanstaande oorlog van de Westerse landen tegen de Russische staat. De politiek van de heersende klasse wordt er door bepaald. Om haar eigen doeleinden te kunnen nastreven, moet ze de arbeidersklasse machteloos maken. De kapitalistische machtspolitiek heeft de machteloosheid van de arbeidersklasse tot voorwaarde. Hier is de spil, waar de hele strijd tussen de heersende en de arbeidersklasse om draait. Daarom heeft ook alle politiek der arbeiders tot voorwaarde, dat ze een eigen, zelfstandige macht ontwikkelen, dat ze als klasse optreden. Dat is een reeds lang bekende waarheid, maar ze is vervaagd, vergeten. Er zijn zoveel moepraters van de klassevrede geweest en er is zoveel door de staat voor de arbeiders "gedaan", dat alleen nog maar de "onverbeterlijken" van klassestrijd konden spreken. De S.A.- en S.S.-benden van Hitler hebben in 1933 in Duitsland deze principiële "kankeraars" de mond gesnoerd en het werd bij de wet verboden van klassestrijd, ja zelfs van klassen te spreken. Er bestaan geen klassen, alleen "Führer und Gefolgschaft" - Adolf Hitler en het Duitse volk. Dit konsekwent doorgevoerd, heeft de Duitse arbeidersklasse machteloos gemaakt. De Duitse arbeidersklasse, die in 1918 en nog jaren daarna een macht was, waarmee de heersende klasse wel degelijk rekening moest houden, werd tot miljoenen eenlingen, zonder onderling verband, beroofd van het gevoel van te zamen een macht te zijn, - be-

wust alleen van zijn mateloze machteloosheid.

Met dit voorbeeld voor ogen moeten we naar de inhoud van alle illegale blaadjes kijken vanaf "De Waarheid" tot "Parool" en "Trouw". D.w.t. we moeten kijken naar hen, die nu reeds er naar streven dat "centrale gezag" te vertegenwoordigen. Waar draaien de gedachten van de aanstaande gezagvoerders omheen? Om "het Nederlandse Volk - aan het hoofd de Koningin" (natuurlijk met een hoofdletter) en straks wordt dit wel omgedraaid tot "de Koningin met haar regering en het volk". Al deze sollicitanten van aanstaande gezagsdragers doen alle moeite om deze band van een volk, dat "een" is geworden in de strijd tegen de Duitse onderdrukker voortdurend levendig te houden en ze bestrijden nu reeds het weer opleven van de gedachte van de klassestrijd. Straks, als ze de macht hebben, zullen ze achter hun propaganda nog de wet stellen.

Nu reeds wordt in de "bevrijde gebieden" van Zuid-Nederland alleen de pers toegelaten van de verzetsgroepen. Dat wil dus zeggen, dat men andersdenkenden, in ieder geval de revolutionaire arbeiders, mond dood wil maken. Na een eerste poging om de Eenheidsvakbond, het Neo-NAF, in te voeren, heeft men voorlopig de samenwerkende, oude vakbonden als de wettige vertegenwoordigers der arbeiders aangewezen. Maar dat kan ook zonder gevaar voor de vaderlandse geest, waarmee de nieuwe regeerders straks de nieuwe opbouw gaan beginnen. Want de vakbonden zelf zijn van deze geest doortrokken.

In ieder geval wordt de propaganda van de klassestrijd uitgesloten en het zal niet zo lang duren, of ze wordt ook voor onwettig verklaard.

Dat is nu precies, wat ook in Duitsland gebeurde, toen de arbeidersklasse daar geheel en al machteloos gemaakt werd. De arbeidersklasse wordt als afzonderlijke zandkorreltjes uiteengeslagen, als 't ware tot atomen gemaakt, geatomiseerd tot afzonderlijke individuen, die ingeschakeld worden in voor hen pasklaar gemaakte organisaties, waarvan de leiding berust bij vertegenwoordigers der heersende klasse. Pasklaar gemaakte organisaties in de bedrijven, in arbeidskampen en werkploegen, waar de leiding berust bij de bedrijfsleider met zijn staf van bazen en voormannen. Zo ook in de politieke partijen, in de vakbonden of welke andere organisatie ook. De arbeiders moeten de lege vakken in de organisaties opvullen en de hun toegewezen arbeidstaak vervullen. Een onderling verband der arbeiders, dat hen in staat zou stellen, zich te verweren tegen de zweepslagen van de nieuwe orde van de opbouw, zullen de heersers, met welke politieke kleur ze zich ook mogen sieren, of ontsieren, niet toelaten.

En toch is dit onderling verband een eerste vereiste voor elke actie van de arbeiders. En het moet gedragen zijn door het bewustzijn, dat de arbeiders een strijd op leven en dood, om het bestaan in letterlijken zin tegen de heersende klasse met haar hele ordeningsapparaat te voeren hebben. We gaan een tijd tegemoet, waar kleine en grote zogenaamde "wilde" arbeidersacties elkaar zullen opvolgen, want men heeft nog geen tijd gehad, het natuurlijke klassegevoel der arbeiders te doden en ze te doordringen van de voor de kapitalistische opbouw zo noodzakelijke "vaderlandse geest". Dan is het de tijd voor alle revolutionaire arbeiders, maar voornamelijk

voor de bedrijfskernen, die de propaganda te voeren hebben voor de zelfstandige bedrijfsorganisaties, het natuurlijke verband der strijdende arbeiders. Nog moet de propaganda er voor illegaal, ondergronds zijn en ze zal het ook straks tegenover het nieuwe sterke staatsgezag zijn. Maar tegenover de strijdende arbeiders, die in actie gaan, moet onze taal openlijk en vrij zijn, want het gaat er om, het bewustzijn der arbeiders te zuiveren van het troebele water der klasseharmonie, van de nieuwe, vaderlandse geest. De machteloosheid van de arbeidersklasse wordt overwonnen, als de arbeiders van klassebewustzijn vervuld zijn en hun organisatorisch verband vinden in de zelfstandige bedrijfsorganisaties en arbeidersraden. Pas dan kunnen ze als een macht optreden, die doelbewust ingrijpt in het maatschappelijk gebeuren. Pas dan kan van een arbeiderspolitiek gesproken worden. Waarmee deze politiek der arbeiders zich zou moeten bezig houden, zullen we in het volgende nummer van ons maandschrift beschouwen.

-o-o-

DE VERANDERINGEN IN DE OPVATTINGEN OMTRENT DE GEORGANISEERDE KLASSE.

De strijd om de verbetering der arbeidsvoorwaarden voltrok zich in West-Europa onder leiding van de vakbeweging. Hier beslissen de hoofdbesturen of er gestaakt zou worden of niet, hier beslissen deze hoeveel en welke personen in de strijd geworpen zouden worden. Zoals in een leger alleen de generale staf de beslissingen neemt, en de soldaten alle bevelen onvoorwaardelijk hebben uit te voeren, zo hadden de arbeiders slechts de opdrachten van de hoofdbestuur-

ren te volgen. De verhouding tussen de arbeiders en hun eigen organisaties, tussen massa en leiding, is ook te vergelijken bij de organisatie van een grote fabrieksonderneming. De directie beslist wát en hóe alles gebeuren zal, terwijl de arbeiders alleen uitvoerende taken hebben. En beslissend hierbij is, dat iedere eigen activiteit der arbeiders niet alleen overbodig, maar zelfs schadelijk geacht wordt, omdat deze de plannen der besturen zou doorkruisen.

Rusland 1905. Geheel andere ontwikkelde de strijd der arbeiders zich in deze tijd in Rusland. Van 1900 tot 1905 golfde een brede stroom van stakingen door dit land, die echter in hun strijdmethoden geheel tegenovergesteld waren aan de taktiek van de Westerse vakbeweging. De oorzaak daarvan was o.a., dat alle organisaties in het Russische Rijk verboden waren, zodat het groene laken der konferentietafel nog niet was gespreid. Vakverenigingen en partijen konden daarom slechts in zeer beperkte mate een leidende rol spelen en de arbeidersmassas waren zo goed als geheel op eigen handelen aangewezen. Het merkwaardige was echter, dat deze bewegingen zulk een kracht ontplooiden, dat ze in 1905 bijna tot de ineenslorting van het machtige Czarenrijk voerden.

Deze praktijk van de Russische massabewegingen vormde een ernstige kritiek op de Westerse strijdopvattingen. Hoewel de Russische arbeiders moesten strijden zonder organisatie en zonder stakingskassen, ontwikkelden ze een kracht, waaraan de Westerse arbeidersbeweging niet bij benadering reiken kon. Volgens Russische methoden beadaadslaagden de arbeiders te zamen in de fabriek. Zij kozen daar een stakingscomité om de

strijd te regelen en te ordenen, ze demonstreerden vanuit de bedrijven en trokken gezamenlijk naar andere bedrijven, om de beweging uit te breiden. Terwijl de Westerse vakbeweging een strijd altijd zocht te beperken, werd hier juist alles op de uitbreiding gericht. Terwijl bij de Westerse arbeidersbeweging de arbeiders zich volstrekt niet in de leiding van een beweging mochten mengen, was de eigen activiteit der arbeiders hier juist de grondslag der beweging. Zeer zeker was er een leiding bij deze bewegingen, maar deze werd gevormd uit de arbeiders van de verschillende bedrijven, wat men dan een arbeidersraad noemde. Bij hoog-oplaaiende bewegingen, zoals in 1905, ontwikkelde deze arbeidersraad zulk een macht, dat het gemeentebestuur en andere burgerlijke regeermachten werden verdrongen. (Petersburger Arbeidersraad van 1905.)

Van verschillende zijden (vooral door Rosa Luxemburg) werd hier in West-Europa de aandacht op de Russische strijdvormen gevestigd. Niet dat men meende, dat ze direkt zo nagevolgd konden worden, maar men meende hierin een aanwijziging te zien, hoe arbeidersmassas zich in hoog-oplaaiende strijd gaan bewegen. Dat betekende een waarschuwing voor de Westerse vakbeweging, om zich in geen geval op de tot nu toe gevolgde bureaucratische methoden van het officiële leidersdom vast te leggen. Want met deze methoden zouden ze de arbeidersstrijd niet bevorderen, maar juist breken. De leiders der vakbeweging moesten van andere strijdvormen echter niet weten en noemden het een "anarchistische taktiek", die ze tot het uiterste zouden bestrijden.

En hierin hebben ze woord gehouden! In het verdere verloop der arbeidersbeweging is geble

ken, dat er geen heftiger bestrijders van zelfstandige arbeidersakties zijn, dan juist de vakverenigingen en de parlementaire partijen. Reeds vóór 1918 kwam het herhaaldelijk tot conflicten tussen arbeidersmassaas en de vakbeweging. Herhaaldelijk traden juist de georganiseerden van de vakbeweging op als onderkruipers. Of waar de georganiseerden te zamen met de ongeorganiseerden in de strijd gingen, werden de georganiseerden herhaaldelijk door de besturen opgevorderd, als onderkruiper te fabriek binnen te gaan. Reeds in Februari 1918, dus nog vóór de grote massabewegingen bij de ineensorting van het Duitse Keizerrijk, schreef Henriette Roland Holst in haar bekende boek oder "Revolutionnaire Massa-aktie":

"Reeds in de jaren vóór de wereldoorlog drong de tegenstrijdigheid tussen de ten top gevoerde centralisatie en het recht der persoonlijkheid zich op. In een tijdperk, waarin de leiders vervreemd waren van de massaas en zich tot een kaste met eigen opvattingen en aspiraties hadden verzelfstandigd, moest deze tegenstrijdigheid in hoofdzaak de vorm aannemen van een tegenstelling tussen massaas en leiders." (blz.386).

"Reeds vóór de wereldoorlog kwam het voor, dat vertegenwoordigers der officiële sociaal-demokratie en der moderne vakbeweging de heersende klasse behulpzaam waren bij het onderdrukken van spontane massabewegingen." (blz.385).

"De ongeorganiseerde massaas, waaruit in vroeger jaren doorgaans de onderkruipers

gerekruteerd werden, die bij stakingen de georganiseerden in de rug aanvielen, komen thans vaak het eerst in beweging en worden op hun beurt door verraad van de georganiseerden aan de ondernemers en de staat overgeleverd". (blz.387).

De latere ontwikkeling heeft ons doen zien, hoe georganiseerden en ongeorganiseerden te zamen, ondanks de besturen, zelfstandige bewegingen buiten de vakbeweging ontketenden. Men kan wel zeggen, dat als er bewegingen waren, ze buiten de officiële arbeidersbeweging verliepen en dus het zoeken naar nieuwe strijdvormen belichaamden. Typisch hierbij is, dat zich daarbij de "bedrijfsbezetting" of de "sit-downstakingen" op steeds groter schaal begonnen te ontplooiën, hoewel deze strijdwijze nooit door iemand was gepropageerd. Het is een zelfstandige schepping van de massaas. De zelfstandige akties van de laatste 25 jaren doen denken aan de zelfstandige bewegingen van de Russische arbeiders in 1905 en 1917. Maar de bewegingen waren nog zeer zwak en onzeker, doordat de arbeiders nog sterk onder de invloed van de oude vakverenigingsmethoden stonden.

De Duitse radenbeweging. Het is zeker, dat in de komende tijden het zoeken van nieuwe strijdvormen door de arbeidende massaas in versterkt tempo voortgaat. Daarom is het van groot belang al dergelijke bewegingen van vroeger en in de toekomst nauwkeurig te volgen. We moeten hun kracht en hun zwakheden leren kennen. Hieronder willen we nu het verloop van de Duitse Radenbeweging, die in 1918 zo krachtig inzette, nader beschouwen.

Toen in 1918 het Duitse keizerrijk ineensortte, ging een golf van stakingen door het land.

De arbeidersmassaas begonnen op vele plaatsen de politie te ontwapenen, terwijl ze zelf een gewapende arbeidersweer in het leven riepen, om de maatschappelijke orde te verzekeren. De uniformen waren uit het straattoneel verdwenen en telkens zag men gewapende arbeidersformaties met een rode band om de arm, als teken van hun functie.

Het ligt voor de hand, dat dit voor de voorlopige regering, die toen uit de sociaal-democratie gevormd was, een onhoudbare toestand was. Zij toch wilde alle macht in haar hand centraliseren. En wat had zij nu aan een gewapende macht, die niet haar bevelen opvolgde, maar haar opdrachten van de arbeiders uit de bedrijven haalde? Daarom stond de voorlopige regering voor de taak, de zelforganisatie der massaas te vernietigen. Wat ze ook heeft gedaan.

Ook op het gebied van de bestuursregeling stond de voorlopige regering voor een moeilijke taak. Wel trachtte zij de verbindingsdraden met de gemeentebesturen te herstellen, maar de arbeidersmassaas hadden in belangrijke centra zoals Hamburg zelf reeds andere organen gevormd, de arbeidersraden, die hun steunpunten in de bedrijven hadden. Praktisch hadden de arbeidersmassaas daar zo de wetgevende en de uitvoerende macht aan zich getrokken, zonder de omweg over het parlement of algemene verkiezingen te nemen. Toch wist de voorlopige regering ook hier haar doel te bereiken, e.a. met behulp van de oude generaals en de mitrailleur. Dit is een onderwerp op zich zelf, dat we hier moeten laten rusten.

Het karakteristieke van de nieuwe strijdwijze

der arbeiders was het zelfstandig organiseren der bewegingen. Georganiseerden en ongeorganiseerden streden te zamen op de grondslag van het bedrijf. De bedrijfspersonelen traden als gesloten eenheden op. Ze vormden op dat ogenblik een organisatie, al hadden ze volstrekt geen aparte organisatie met statuten en reglementen of contributiebijdragen. Ze vormden geen organisatie, waarvan men lid kon worden of niet, maar men behoorde er toe, omdat men in dat bedrijf werkte en mee berandslaagde en handelde. Het vormen van arbeidersraden en bedrijfsraden wil daarom niet anders zeggen, dan dat achter deze raden de georganiseerde arbeidersklasse stond, zover deze aan de strijd deelnam. De bedrijven waren de knooppunten van deze klasse-organisatie. Was de Duitse arbeidersklasse sterk genoeg geweest, om deze knooppunten werkelijk in eigen handen te houden, dan was de hele arbeidersklasse georganiseerd, waarbij de bedrijven als kristallisatiepunten der maatschappelijke macht verschenen.

Welk een verschil met de oude opvattingen! Vroeger geweldige organisaties, waarbij slechts een klein gedeelte der werkende massaas georganiseerd was, terwijl de arbeiders geen stem in de maatschappelijke regeling van het maatschappelijk arbeidsproces hadden. En nu de gehele arbeidersklasse georganiseerd, zonder "lid" te worden van een organisatie, terwijl de massaas zelf de maatschappelijke regelingen doorvoeren!

Maar zo ver is het niet gekomen. In werkelijkheid was de radenvorming nog niet algemeen genoeg, terwijl grote massaas nog niet voldoende met de oude sociaal-democratische opvattingen en vakverenigingsgedachten gebroken hadden. Daardoor konden deze raden nog niet de maatschappe-

lijke regelingen ter hand nemen, maar moesten ze om hun bestaan strijden tegen de generaals en hun witte benden. De revolutie kon zich zodoende niet doorzetten en het was duidelijk, dat het opstijgen van de arbeiders naar de zelforganisatie een langdurig proces zou zijn. De eerste aanloop was te zwak geweest, de strijd om te houden wat men had en de tijd van de propaganda voor de zelforganisatie brak aan. De tijd, dat de arbeidersmassaas als georganiseerde klasse vanuit de bedrijven konden optreden, was nog niet aangebroken.

Een deel van de arbeiders zag dit maar al te goed in. In vele bedrijven was een uitgebreide kern van doelbewuste strijders en deze besloten een aparte organisatie te stichten, om de strijd tegen de bezittende klasse en haar aanhang en de strijd voor de zelforganisatie der arbeiders op de grondslag van de bedrijven te voeren. Het was een organisatie met statuten en reglementen, waarvan men lid kon worden of niet. Maar het was geen organisatie, die een werktuig in handen van bestuurders kon zijn, want iedere fabriek had zijn eigen organisatie, die onder beheer van de arbeiders uit dat bedrijf stond. Soms waren deze organisaties zo groot, dat ze nagenoeg een heel personeel omvatte, in andere bedrijven omvatten ze de helft of minder van het aantal arbeiders, in sommige was het niet meer dan een kleine kern, in weer andere was zelfs zulk een kern niet aanwezig. Maar in ieder geval was de organisatie op de bedrijven gegrondvest. Deze organisatievorm breidde zich zeer snel over Duitsland uit en vatte overal vaste voet (behalve in Zuid-Duitsland). Deze organisaties noemden ze nu bedrijfsorganisaties. Hierbij is

ochter wel te bedenken, dat deze bedrijfsorganisaties niet hetzelfde waren als de georganiseerde klasse. De georganiseerde klasse wordt gevormd door de handelende bedrijfspersonelen in hun geheel, verbonden door de arbeidersraden. De opgerichte bedrijfsorganisaties waren over het geheel genomen slechts kernen, zij het grote of kleine, binnen de arbeidersmassaas. Deze bedrijfsorganisaties waren de schrik van de bezittende klasse, van de sociaal-demokratie en van de vakverenigingsleiders. Want, wel omvatten ze slechts een deel der personelen, maar ze vormden het militante deel en in hun akties sleepten ze honderdduizenden vakverenigingsmannen en ongeorganiseerden mee. Ze vormden het gist, dat in de massaas werkte.

Schijnbaar deed de arbeidersklasse op organisatorisch gebied een grote stap achteruit. Terwijl vroeger de macht der arbeiders in enkele grote organisaties gekoncentreerd was, viel hun macht nu schijnbaar in honderden onafhankelijk werkende bedrijfsorganisaties uiteen. Maar in werkelijkheid was het de enige vorm, waarin de kracht der massaas zich ontladen kon en weldra gingen de afzonderlijke bedrijfsorganisaties er toe over, zich in een landelijk verbond aaneen te sluiten. Op 20 April 1920, dat is dus na 1½ jaar van heftige strijd der afzonderlijke bedrijfsorganisaties, had de oprichting van dit landelijk verbond te Hannover plaats, waarbij vertegenwoordigers uit alle delen van het Rijk bijeen kwamen. Hoewel de politie van "de meest democratische republiek" deze bijeenkomst uiteen joeg, kwam ze toch net een paar dagen te laat, want de A.A.U.D. (Allgemeine Arbeiter-Union Deutschlands) was opgericht en de voornaamste richtlijnen der doelstelling waren vastgelegd. Nog geen 4 maanden

later, Aug. 1920, werd het tweede kongres van de A.A.U.D. gehouden, waar bleek, dat het ledental 20 000 bedroeg. En Juni 1921 (4e kongres) had de landelijke organisatie een omvang van 200 000 leden.

Voor een pas opgerichte beweging was dit zeker geen slecht begin. Maar toch kan men hieruit niet de omvang van de nieuwe strijdwijze afleiden. Er waren namelijk een groot aantal bedrijfsorganisaties, die niet tot het landelijk verbond wilden toetreden. Wel waren de mijnwerkers van Midden-Duitsland en van Silezië ook in bedrijfsorganisaties verenigd, maar ze sloten zich aan bij de Rode Vakverenigingsinternationale van Moskou. Verder bestond er nog een tweede landelijk verbond van bedrijfsorganisaties, de A.A.U.E. (Allgemeine Arbeiter-Union Einheitsorganisation), die voor 1922 een ledental van 212 000 opgaf en verklaarde, reeds sterk genoeg te zijn, om 6% van de Duitse bedrijven te kunnen "overnemen". Beide landelijke verbonden beschikten over een groot aantal weekbladen en propagandageschriften. Globaal mag men de omvang der beweging op haar hoogtepunt op ongeveer een half miljoen leden schatten. Zeker een aanzienlijk aantal, maar toch nog verdwijnend klein, vergeleken bij de 20 miljoen loonarbeiders, die voor organisatie in aanmerking kwamen.

De jonge beweging voor bedrijfsorganisatie in Duitsland omstreeks de jaren 1920 maakte dus in één slag duidelijk, dat zich belangrijke omvormingen in de gedachtenwereld der arbeiders voltrokken. Dat de arbeiders alleen als georganiseerde klasse konden strijden en overwinnen, stond vóór en ná die tijd als een paal boven water. Maar vroeger begreep men daar onder, dat alle

arbeiders lid moesten worden van hun vakorganisatie, waarbij dan de vakcentrale de beweging zou leiden, zoals een generale staf een leger leidt. De gehoorzaamheid van de arbeiders aan de leiders was een van de meest wezenlijke kenmerken. Nu begreep men onder de georganiseerde klasse, dat de arbeiders zich als bedrijfseenheden moesten organiseren, zodat zij zelf alle organisatiefuncties en strijdfuncties konden vervullen. Het besef drong door, dat de arbeiders niet georganiseerd moeten worden, maar dat se zich zelf moeten organiseren. Dat kon alleen op de grondslag van het bedrijf.

Ondanks deze vooruitgang in klassebewustzijn zijn nu, na zoveel jaren, echter duidelijk de tekortkomingen uit die tijd te onderkennen. We herkennen nu duidelijk de nawerking van oude organisatie-tradities en het te kort aan, laat ons zeggen, socialistisch inzicht. Maar in die tijd zelf was dat nog niet duidelijk. Pas het verdere verloop van de Duitse beweging voor bedrijfsorganisatie en arbeidersraden in de daarop volgende 10 jaren hebben het aan het licht gebracht. Hoezeer ons inzicht in de nieuwe vormen van klassebeweging ook door de opkomst der Duitse radenbeweging verdiept moge zijn, haar neergang heeft nog rijkere vruchten afgeworpen.

.....

De stroom van massabewegingen, die in de eerste jaren door de nieuwe Duitse republiek golfde, vormde een veelbelovend begin voor een krachtige ontplooiing van arbeidersmacht. De Spartacusbond, onder leiding van Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht, later omgedoopt in K.P.D. (Kommunistische Partei Deutschlands) voerde een krachtige propaganda voor het doorvoeren van een kommunistische

tische samenleving, gegrondvest op de arbeiders- en de bedrijfsraden. "Alle macht aan de arbeiders- en soldatenraden" was het parool. Dit stond dus in tegenstelling tot het streven van de bezittende klasse, van de sociaal-democratie en de vakverenigingen, die een dergelijke maatschappij niet "demokratisch" vonden en tot een uitbouw van het parlementaire stelsel wilden overgaan. Deze machten schreven dus nieuwe verkiezingen uit, om een nieuw parlement bijeen te roepen. De jonge K.P.D. wilde daaraan echter niet meedoen en handhaafde haar Radenparool. Ze was anti-parlementair en voor de vernietiging van de vakbeweging. Hier greep echter terstond Lenin in, die hierin een "linkse afwijking" zag. Moskou gaf het parool van meedoen aan de verkiezingen en van het "veroveren" van de vakverenigingen door middel van de "cellentaktiek". Zodoende kwam het tot een splitsing in de K.P.D., waarbij de overgrote meerderheid van de leden buiten de partij gesloten werd. Deze meerderheid vormde later een nieuwe kommunistische partij, de K.A.P.D., de Kommunistische Arbeiter-Partei Deutschlands, die anti-parlementair bleef en de propaganda voor de Raden bleef voeren. Lenin rechtvaardigde zijn standpunt in een brochure "De linkse stroming, een kinderziekte van het Kommunisme". En deze brochure werd toen meesterlijk beantwoord door Herman Gorter in zijn "Open Brief aan partijgenoot Lenin".

Ondertussen blijkt uit dit alles wel, dat de Duitse revolutie zich niet in één stormloop zou ontwikkelen, maar dat het een langzaam en moeilijk proces zou zijn. De radenvorming zou zich niet in een rechte lijn opwaarts kunnen ontwikkelen. De K.A.P.D. en de beweging voor bedrijfs-

organisatie gaven zich hiervan terdege rekenschap en waren van mening, dat nu eerst een grote organisatie van bedrijfsorganisaties moest worden opgebouwd, om niet alleen de strijd om het communisme, maar ook de strijd om de arbeidsvoorwaarden te voeren. De vakverenigingen konden in deze strijd alleen een kontra-revolutionaire rol spelen en dus was de strijdkreet: "UIT de vakorganisaties en IN de bedrijfsorganisatie!" Gorter zegt daaromtrent in zijn "Open Brief":

"Daar de revolutie in West-Europa zeer moeilijk zal zijn, en dus naar alle waarschijnlijkheid zeer langzaam zal gaan, komt er een lange overgangstijd, waarin de vakverenigingen niet meer deugen en de arbeidersraden en de bedrijfsraden er nog niet zijn.

Deze overgangperiode zal aangevuld worden door de strijd tegen de vakverenigingen, door hun verandering, door hun vervanging door betere organisaties. Vrees niet, daarvoor zullen we tijd hebben! ... Zonder die (nieuwe organisaties) kan de revolutie niet zegevieren."

"Een organisatie van miljoenen, van vele, vele miljoenen bewuste kommunisten is nodig; zonder deze overwinnen wij niet." (Gorter in: "De organisatie van de klassenstrijd").

Hier was dus de naaste organisatorische taak voor de A.A.U.D. en voor de A.A.U.E. kort en duidelijk omschreven. De verandering in zienswijze sinds het uitbreken van de Duitse revolutie in November 1918 blijkt ook duidelijk: terwijl men aanvankelijk meende, dat de Duitse arbeidersklasse zich direkt door de bedrijfsraden en de

arbeidersraden tot georganiseerde klasse zou verbinden, zonder daartoe van te voren een aparte organisatie op te bouwen, werd door het stagneren van de revolutie, het geleidelijk opbouwen van een massa-organisatie, gegrondvest op de bedrijven, noodzakelijk geacht.

Maar als we nu nagaan, wat er in de daarop volgende jaren tot 1933 is gebeurd, als we ons afvragen, of de Duitse radenbeweging de toestand juist heeft ingeschat, dan moeten we zeggen, dat het een grondige misrekening is geweest. Wat men natuurlijk nog niet weten kon. Het was een misrekening. Niet omdat de revolutie niet heeft overwonnen: we hebben gezien, hoe de Duitse radenbeweging op een langdurig proces rekende. Maar men meende, dat de plotselinge groei van de bedrijfsorganisaties tot 1922 zich in een min of meer rechte lijn zou voortzetten in de strijd tegen de vakbeweging. Gezien het feit, dat de vakverenigingen openlijk de zijde van het kapitaal gekozen hadden en praktisch niet meer voor de belangen van de arbeiders konden opkomen, meende men, dat de bedrijfsorganisaties zich tot een organisatie van "vele, vele miljoenen" zouden ontwikkelen, als tegenhanger van de vakbeweging. Uitgaande van het onomstotelijke feit, dat de arbeiders alleen als georganiseerde klasse kunnen strijden en overwinnen, meende men, dat in en door de strijd een steeds in omvang groeiende organisatie zou ontstaan. Dit was een misrekening. Want wel ging er een periode van heftige klassenstrijd door Duitsland, wel voltrok zich een groot aantal stakingen buiten en tegen de officiële vakbeweging, maar dit leidde niet tot een verzwakking van het ledental der vakbeweging en een groei van de A.A.U.D. of A.A.U.E. In tegendeel: ondanks de vele wilde stakingen, waarbij de

bedrijfsorganisaties altijd een militante rol speelden, slonk het ledental van de radenbeweging geleidelijk weg. De massaas strenden wel, maar ze bouwden daartoe geen nieuwe organisaties op.

Tendeel hadt dit stellig verband met de tactiek van Moskou, een tactiek, die op de "verovering" van de vakverenigingen was gericht en daarmee een zelfstandige machtsontwikkeling der arbeidende massaas verhinderde. Maar toch is het sterk te betwijfelen, of hier wel de belangrijkste grond ligt. Want in de afgelopen 20 jaar hebben we ook in andere landen grote stakingsbewegingen buiten en tegen de officiële vakbeweging gehad, zonder dat deze het uitgangspunt voor het bouwen van nieuwe organisaties waren. In de afgelopen 20 jaar hebben we gezien, dat de arbeiders wel strijden, doch dat ze pas in de strijd zelf als georganiseerde eenheid gingen optreden.

Dit feit ging natuurlijk niet onopgemerkt aan de Duitse radenbeweging (A.A.U.D. en A.A.U.E.) voorbij. En ze trok hieruit haar conclusies. Steeds minder had ze het zwaartepunt op eigen organisatorische groei gelegd en ze legde de volle zwaarte op het vormen van eigen strijtleidingen der massaas, die zich onderling tot een samenhangend geheel moesten verbinden. Daarmee traden de massaas ook als georganiseerde klasse op, hoewel ze helomaal niet tot de A.A.U.D. of de A.A.U.E. behoorden. Met andere woorden: het strijden als georganiseerde klasse werd niet meer gelijk gesteld met het van te voren opbouwen van een klasse-organisatie. De A.A.U.D. en de A.A.U.E. waren de propagandisten voor het optreden als georganiseerde klasse geworden, waarbij deze organisatie feitelijk met eigen groei niets te maken had. De georganiseerde klasse was nu het

handelend optreden der verbonden bedrijfspersonen, zoals de arbeiders in de bedrijven bijeen zijn, ongeacht of ze wel of niet of wáár ze georganiseerd zijn in afzonderlijke organisaties.

Deze opvatting van de georganiseerde klasse werd ten slotte van de allergrootste betekenis. Door de klare opvatting van wat de georganiseerde klasse is, kwam tegelijk een veel helderder doelstelling in de doorvoering van het kommunisme als nieuw politiek-ekonomisch systeem. Er kwamen nieuwe voorstellingen omtrent kommunistische produktie en distributie, omtrent maatschappelijk beheer. Deze nieuwe opvattingen vielen als vrucht van de radenbeweging in Duitsland gedurende ruim 10 jaren van heftige maatschappelijke strijd. We zullen er in een volgend artikel nader op in gaan.